

Globalna antika: Termini, pojmovi i uvod

dr. sc. Goran Đurđević

Pekinško sveučilište za strane studije

Živimo u svijetu globalizacije koja je prožela sve aspekte našega svakodnevnog života pa je posve normalno da ćemo se probuditi okruženi predmetima koji pristižu iz cijeloga svijeta. Spavamo u krevetu proizvedenom u Švedskoj obučeni u pidžamu napravljenu u Indoneziji, uzimamo papuče proizvedene u Kazahstanu i odlazeći u kuhinju po keramičku šalicu sa slikom jaguara iz Meksika koju smo nabavili na sniženju na posljednjemu putovanju da bismo okusili svježu i toplu etiopijsku kavu te sjetno gledamo u neotvorenu bocu čileanskoga vina pripremljenu za degustaciju nakon australskoga čipsa od klokana, francuskoga sira i arktičke ribe. Iz ove moje izmišljene i predimenzionirane, ali ne nužno i neistinite crtice, ogleda se globalizacija u svojoj punini. Dakle, većina nas ima predmete i brendove iz cijeloga svijeta i praktično smo dio globalnih procesa.

S druge strane, globalni utjecaji djeluju na nas i posredno pa svakako u našim životima osjećamo posljedice ekonomske krize u Americi, ukrajinsko-ruskoga vojnog sukoba, američko-kineskoga trgovačkog rata ili promjene režima u nekoj afričkoj zemlji. Tako jedna daleka i možda trenutno nebitna situacija i kriza utječu na našu svakodnevnicu kroz poskupljenja, migracije stanovništva, prilagođavanja naših planova putovanja ili općenito atmosferu u društvu (npr. izazovi, problemi, sukobi i razilaženja mišljenja oko antikovid mjera). Time smo također zahvaćeni globalnim tokovima i građani smo svijeta u najširem smislu te riječi.

Globalizacija – historijsko-pojmovni prikaz

Posve nam je jasno da danas živimo u takvome globalnom svijetu. No pravo pitanje je otkad su takve aktivnosti prisutne i kako ih možemo identificirati i istraživati. Ovaj je istraživački problem kopkao znatizelju različitih istraživača koji su pokušali označiti početke globalizacije i globalnih perspektiva na povijesna gibanja. Za početak, potrebno je definirati nekoliko termina o kojima je riječ. Prema definiciji iz dvaju veoma popularnih i lako dostupnih izvora, globalizacija je proces u kojemu je svakodnevni život standardiziran diljem svijeta zahvaljujući disperziji roba i ideja (Enciklopedija Britannica, natuknica globalizacija), a za isti pojam u National Geographicu piše da označava koliko su trgovina i tehnologija oblikovale svijet kao povezano, premreženo i međusobno ovisno mjesto.

Druge su definicije oblikovane oko pojmova međusobna ovisnost, povezanost, standardizacija, širenje brendova, ideja, društvenih i političkih odnosa te stvaranje globalnog sela. Tako teoretičar globalizacije Manfred Steger u svojem kratkom uvodniku o globalizaciji piše o pet aspekata globalizacije: politički, ekonomski, kulturni i ekološki, a kroz sve se prožima ideološki. Potonji je zapravo vezan uz mentalitet, moral, norme, narative, vjerovanja i tvrdnje. To je dovelo do toga da su globalni i lokalni utjecaji isprepleteni i podjednako važni. Jednako tako, razvio se i komplementaran pojam globalizacija koja obuhvaća mješavinu globalizacije i lokalizacije pri čemu su pojedini predmeti, brendovi ili usluge prilagođeni lokalnim potrebama i običajima. Najpoznatiji su primjeri McDonald'sovi proizvodi koji se razlikuju u pojedinim dijelovima svijeta jer, npr., u Indiji nema goveđih burgera ili su dodani pojedini začini i okusi u JI Aziji ili Kini.

Globalizacija se pak kao termin pojavljuje 1960-ih godina u radovima francuskoga ekonomista François Perrouxa (koji je koristio termin mondijalizacija što je potaknulo promišljanja Jacquesa Derrida o globalizaciji i mondijalizaciji iz perspektive diskursa, jezika i moći) da bi joj popularnost porasla 1980-ih i 1990-ih zahvaljujući Theodoru Levittu, Anthonyju Giddensu, Rolandu Robertsonu, Manfredu Stegeru i drugima.

Danas, 2022., globalizacija zasigurno označava množinu različitih pojmova i pišući ovaj tekst sredinom travnja, čitamo rasprave o propasti globalizacije, kulturnim ratovima i slično o čemu piše David Brooks u New York Timesu. Takav je diskurs zastupljen u američkim medijima i javnome mnijenju. Indijski mediji i pojedini istraživači imaju drugačije mišljenje pa smatraju da Indija treba poduzeti aktivniju politiku i više udjela u globalizaciji. Dio njih, poput TN Ninana u The Printu ili Fareeda Zakarije u The Hinduu, pri globalizaciji misle na veću političku i ekonomsku ulogu Indije. Slična promišljanja, ali s naglaskom na mir, međusobnu suradnju i globalno upravljanje, česta su kineskim medijima gdje je novi državni projekt Jedan pojas, jedna cesta (OBOR – One Belt, One Road), kolokvijalno nazvan Novi put svile, promatran kao most između različitih kul-

tura i platforma za bolju (ekonomsku) suradnju o čemu se može redovito čitati u popularnim kineskim medijima kao što su China Daily, Global Times, China Today itd. Pišući o mogućnostima globalizacije iz očista Meksika, razvidno je postojanje suprotnih stavova u globalizaciji. Dok pojedini američki autori, poput kolumnista Bloomberga Johna Authersa i Shannon O'Neill, zagovaraju globalizaciju kao mogućnost za spas gospodarstva Meksika, drugi autori, kao što su Alexia Bautista Aguirre, promatraju globalizaciju više kritički te uočavaju društvene dimenzije nelinearnoga i nebalansiranoga razvoja Meksika. Egipatski autor Nabil Fahmy vidi Egipat kao regionalnoga lidera, a potom i značajnijega svjetskog igrača kao (moguću pozitivnu) posljedicu Arapskoga proljeća.

Ovim kratkim pregledom fragmentiranih i raznolikih pogleda na globalizaciju u nekoliko velikih svjetskih zemalja (SAD, Kina, Indija, Meksiko, Egipat) jasno se razabiru debate i različite postavke i definicije globalizacije kao i njeni rezultati. No to nam i nije pružilo odgovor na pitanje koliko daleko u prošlost možemo pratiti globalizaciju. Važan detalj čine dva pojma koji se često pojavljuju u povijesnim raspravama, nazivima knjiga ili serija knjiga o ovim temama: globalno (global) i svjetski (world). Često se uz te pojmove dodaju riječi kao što su povijest, arheologija ili pojedino povijesno razdoblje (npr. srednji vijek).

Svjetska i/ili globalna povijest

Iako su ova dva pojma često istoznačnice i koriste se kao sinonimi, radi se o posve drugačijim shvaćanjima. Prema pisanju Diega Olsteina u knjizi *Thinking History Globally*, riječ je o dva suprotna pojma. Svjetska bi povijest (world history) označavala svijet kao cjelinu što znači da izdvaja svjetske probleme i fenomene odnosno one koji dotiču čovječanstvo u cjelini kao što su klimatske promjene, okolišni problemi i pandemije ili procese kojima su društva u međusobnom kontaktu poput trgovine, migracija, osvajanja, kulturnog širenja prije nego je cijeli svijet postao globaliziran i međusobno premrežen. Globalna je povijest (*global history*) zapravo povijest globaliziranog svijeta u kojemu je globalizacija kontekst za analizu povijesnih entiteta, fenomena i procesa. Ova je definicija zanimljiva jer pokazuje globalizaciju kao pojam koji razdvaja svjetsku i globalnu povijest, ali i pokazuje kako globalizacija ima svoj početak. Također, Olsteinova je definicija izazvala veliku pažnju u znanosti te brojne rasprave u virtualnome svijetu, napore na stranicama H-Neta.

Ova definicija nije ostala usamljena pa su i mnogi drugi davali vlastite primjere sličnosti i razlika globalne i svjetske povijesti. Tako Nataliya Gorodnia shvaća globalnu povijest kao termin koji se sastoji od svjetske povijesti i povijesti globalizacije, dok Bruce Mazlish svjetsku povijest zaokružuje sa 16. stoljećem, a globalna ju povijest zajedno s poviješću globalizacije nastavlja do danas. Iz tih uglova primjetno je povezivanje svjetske i globalne povijesti u hijerarhizirane cjeline.

Bez obzira na žive rasprave i debate u istraživačkome dijelu akademskoga svijeta, još je važniji aspekt primjene koncepata svjetske i globalne povijesti. Pišući o praksama podučavanja globalne i svjetske povijesti na sveučilišnoj razini, vidljive su velike regionalne razlike. Tako se na području Jugoistočne Europe, posebno u zemljama nastalima raspadom Jugoslavije, povijest podučava na tri razine: nacionalnoj (najčešće vezano uz etničku povijest i teritorij današnjih nacionalnih država i susjednih prostora na kojima taj narod živi kao manjinski narod, što je u slučaju Hrvatske Bosna i Hercegovina i Srbija odnosno Vojvodina), regionalnoj (jugoistočna i/ili srednja Europa, Balkan, Mediteran) te svjetskoj. Upravo je potonja zanimljiva jer često obuhvaća povijest koja nije niti nacionalna niti regionalna, a veoma je često europocentrična (posebno u razdobljima antike i srednjega vijeka) kroz sadržaj i koncepte. U Japanu pak postoje isto tri razine, ali nešto drugačije: japanska povijest, istočnoazijska povijest (što bi u hrvatskome ekvivalentu odgovaralo regionalnoj povijesti) i zapadna povijest (to bi u hrvatskome kontekstu odgovaralo svjetskoj povijesti). Korejska je povijest razdvojena na svjetsku povijest (koja u pravilu obuhvaća istočnu i zapadnu povijest) te korejsku povijest. Slične su postavke u kineskim kurikulumima gdje je svjetska povijest definirana kao nekineska povijest pa su na pojedinim fakultetima posve razdvojene studijske grupe i odsjeci. U Kini je pak pod pojmom svjetska povijest obuhvaćen heterogeni mozaik nekineskih povijesti, uključujući globalnu povijest, regionalne studije, mikrohistorije, povijesti međunarodnih odnosa itd.

U Australiji, SAD-u, Kanadi, Novome Zelandu pak je prisutan regionalni pristup što znači da su kolegiji vezani uz određene regije (carstva, zemlje ili čak kontinente), a na pojedinim sveučilištima postoje kolegiji iz globalne (Princeton, Sheffield, Oxford, CUNY, Harvard itd.) i svjetske (Boston, Western Michigan, MIT, Texas Tech itd.) povijesti. U Njemačkoj

se povijest podučava podijeljena na kronološke periode uz kombinaciju tematskih cjelina i metode pri čemu se podučava svjetska i regionalna povijest.

Studiji povijesti u JAR-u na sličnim su principima kao anglosaksonski te dominiraju regionalni pristupi, ali i određene tematske cjeline kao što su povijest terorizma, znanosti i tehnologije, seksualnosti, rase, urbana ili rodna povijest koje su proučavaju u transteritorijalnome kontekstu. Brazilski su kurikulumi slični hrvatskima jer kombiniraju svjetsku, regionalnu i nacionalnu povijest pri čemu regionalna povijest obuhvaća različite svjetske regije. Gotovo identičan je pristup u Argentini. Meksički je kurikulum podijeljen na tri razine: teorijsko-historiografski kolegiji, zatim nacionalna povijest i svjetska povijest koja je kronološki podijeljena.

Iz navedenih je razloga vidljiv izostanak jasne praktične primjene termina svjetska i globalna povijest u različitim državama i regijama kao i nejasno korištenje pojma globalizacija. Tim tragom izdvajam svoju definiciju svjetske, globalne i globalizacijske povijesti.

Svjetska bi povijest obuhvaća množinu odnosno raznolikost, fragmentarnost i heterogenost pojedinih povijesnih gibanja, procesa, struktura, događaja, osoba, entiteta, svijeta više od ljudskoga i planetarnoga sustava u pojedinome vremenskom odsječku (npr. povijesno razdoblje ili era) ili u cjelini. Globalna bi povijest zahvaćala usporedne, povezane i prožete fenomene, zbivanja, entitete, procese, strukture, institucije, događaje, osobe, svijet više od ljudskoga, Zemlju i Sunčev sustav u određenome teritorijalnom, prostornom, vremenskom, tematskom, sadržajnom, disciplinarnom, teorijskom i metodološkom okviru. Globalizacijska povijest je ponešto drugačija ideja od globalne i svjetske povijesti. Radi se o ideji istraživanja protoglobalizacije i globalizacije koja je nedvojbeno postojala još od prapovijesti i ranih doticaja među ljudskim zajednicama kad su se pojedine ideje, proizvodi i način života oblikovali u različitim političkim entitetima.

Globalna antika

Budući da su sve tri povijesti (svjetska, globalna i globalizacijska) transvremenske i transteritorijalne, moguće ih je promatrati u različitim periodima pa tako i u starome vijeku ili antici, vremenskoj eri koju definiramo izumom i početkom pisma, kao i uspostavom prvih urbanih centara i složenijih političkih entiteta. S obzirom na raznolikost u pojedinim regijama i zemljama, početci staroga vijeka ponekad obuhvaćaju brončano i željezno doba kao i kasnu antiku i rani srednji vijek. Taj početni vremenski okvir bio bi oko 3000. pr. n.e. Kraj staroga vijeka i tradicionalni kraj antike često se izjednačavao s padom Zapadnoga Rimskog Carstva 476. godine, iako se javljaju i druge mogućnosti u rasponu od 3. do 5. st. kao što je početak razdoblja Triju kraljevstava u Kini, Sasanidima u Perziji ili početak klasičnoga perioda kod Maja. Ipak, za razumijevanje globalne antike u ovome i budućim tekstovima uzet ćemo raspon od 3000. g. pr. n.e. do 700. g. n.e. jer u takvome širokom rasponu možemo promatrati različite fenomene u dugome trajanju na različitim područjima.

Jednako tako, antiku shvaćam kao istoznačnicu staroga vijeka što je važno jer se u pojedinim dijelovima svijeta, npr. u Kini, Japanu Egiptu, Indiji povijest dijeli prema dinastičkim kriterijima, a ne prema tradicionalnoj podjeli po razdobljima.

Globalnu antiku definiram kao razdoblje od 3000. g. pr. n.e. do 700. g. n.e. u kojemu dolazi do nekoliko važnih globalnih procesa poput razvoja država i carstava kao i posebnih političkih entiteta gradova-država (npr. u Etruriji, Grčkoj ili među Majama), potom razvoj različitih inačica pisama, jezika i govora, uspostave kompleksnijih religijskih i mitoloških svjetova uključujući najbrojnije suvremene religije (kršćanstvo, židovstvo, hinduizam, budizam, islam itd.) i složenije filozofske koncepte (primjerice, konfucijanstvo i konfucionizam, daoizam, stoicizam, hedonizam, aristotelijanstvo, platonizam...) te razvijenije društvene i političke odnose poput raspodjele socijalne moći, diplomatskih i trgovačkih veza između udaljenih političkih zajednica, otvaranja pitanja Drugih kao i pokušaja suživota i/ili dominacije nad Prirodom. Ovi su procesi zaokruženi u cijelome svijetu.

Dakle, pišući o globalnoj antici možemo pisati o svjetskoj, globalnoj i globalizacijskoj povijesti. Ukoliko odaberemo pisati o svjetskoj povijesti antike, takav bi pristup podrazumijevao povijest u množini pa bi autor/i primjerice pisali o antičkim carstvima i takav bi zbornik ili monografija imala cjeline o pojedinim carstvima u starome vijeku, poput Babilona, Egipta, Indije, Kine, Rima itd. Čitajući takvu knjigu, dobili bismo pregled povijesti pojedinoga carstva pri čemu je svako carstvo promatrano unutar svojega povijesnoga konteksta uključujući genezu, strukture, institucije, rituale, arhitekturu, arheološke ostatke, emocije,

životinje, biljke i različite druge aspekte. Navedena bi studija donijela i svjetsku povijest carstava što znači da bi bilo moguće doći do generalnih i općih zaključaka o antičkim carstvima.

Globalna povijest antičkih carstava podrazumijevala bi drugačiji pristup i metode pa bi autor/i odabirali najmanje dva ili više carstava koje bi analizirali na neki od tri načina: a) komparacijom, b) povezivanjem, c) ispreplitanjem.

Prva bi metoda omogućavala da se odredi okvir komparacije koji može ovisiti o povijesnim tragovima koji se analiziraju kao studija slučaja, npr. arheološki predmeti poput grobnica, novčića, ogledala ili utvrda, zatim pisana povijesna vrela, geografske mape, skulpture ili slike pa se iz toga može ispisati usporedba korištenja, funkcije, značenja, stvaranja ili društveno-politička pozadina tih povijesnih vrela. Konkretni primjeri bili bi ogledala u Rimskome i Qin-Han Carstvu kao primjer sitnih predmeta promatranih iz perspektive društvenih i političkih procesa ili usporedba limesa u Rimskome Carstvu, Velikoga (kineskog) zida i Gorganskoga zida u Sasanidskoj Perziji ili usporedba carskih grobnica u Egiptu, Indiji, Perziji, Kini i Rimu. Moguća je komparacija i pojedinih institucija poput vojske, religijskih struktura ili posebnih društvenih slojeva unutar majanskoga, egipatskoga, centralnoazijskih političkih entiteta itd. Jednako tako, moguće je komparirati ideje u različitim entitetima počevši od ideja i znanja pa do njihove primjene.

Drugi bi pristup omogućio povezivanje. U ovome je pristupu moguće promišljati o pojedinim fenomenima koji su bili istovremeni i imali su utjecaja na povijesne kontekste. Važno je naglasiti da pri ovome pristupu ne znači nužno da su pojedini politički entiteti bili u direktnome kontaktu, iako su povezani pojedinim fenomenom. Ostavši pri primjeru starovjekovnih carstva, možemo promatrati bolesti kao što su tzv. Antoninova kuga koja se iz Središnje Azije proširila u Kinu, Indiju i Rim, zatim prirodne katastrofe poput erupcija vulkana, klimatskih promjena i drugih nepogoda koje su utjecale na promjene političkih i društvenih okvira u 3. stoljeću i dovele do nestanka pojedinih carstava kao što su Han ili Parti, a druga su dramatično izmijenjena kao što je Rim ili politički entiteti Maja.

Treći bi okvir omogućio ispreplitanje (entangled) koje je povezano s međusobnim utjecajima i prožimanjima između različitih političkih entiteta koji su u međusobnome dodiru pa su na primjeru antičkih carstava moguća studije pograničnih društva na primjeru rimsko-germanskih, rimsko-perzijskih, perzijsko-centralnoazijskih, centralnoazijsko-indijskih, perzijsko-indijskih ili kinesko-korejskih odnosa. Osim toga, moguće je promatrati pojedine transfere ideja između Huna/Xiongnu, Rima i Kine ili reprezentacija religija i prikaza božanstava diljem Euroazije.

Globalizacijska povijest staroga vijeka bila bi vezana uz tzv. putove svile kad je došlo do širenja predmodernih brendova, određenih standardizacija (npr. dominacija rimskoga stakla i kineskih brončanih ogledala) i glocalizacije koja se uočava na arheološkim predmetima koji su izmijenjeni i doručeni kako bi bili prilagođeni tržištu. Osim direktnih materijalnih ostataka, globalizacijska se povijest može iščitavati na razini ideja (npr. militarizacije prirode, estetske vrijednosti ili ljudska seksualnost). Posve je jasno da su opsezi globalizacije u starome vijeku znatno manji nego u moderno i suvremeno doba, no to ne znači da je treba isključiti.

Zašto globalna antika?

Smatram, dakle, kako je globalna antika podjednako u sve tri manifestacije povijesti primjenjiva na stari vijek. Iz toga je razloga nužno otvoriti poglede na širu sliku gibanja i procesa u antičkome svijetu kao cjelini. Siguran sam da to nudi nove mogućnosti i budućnost za starovjekovne studije, posebno za one koje u zapadnome dijelu svijeta nazivamo classics. Takve su studijske grupe pod velikim pritiscima i problemima jer se zbog izostanka sredstava ubrzano gase, a s druge strane sve se više (s pravom) propituju takvi studiji koji očito baštine svoje početke iz imperijalističke i kolonijalne prošlosti. Dekolonizacija takvih studija ujedno je i globalna i svjetska perspektiva u kojima će se različitim metodama unaprijediti sadržajni, teritorijalni/prostorni i teorijski okviri.

Stoga se sve više pokreću nove teme u kojima su zanemarene povijesne skupine (npr. invalidi, žene, rasne i vjerske manjine) činile povijesne subjekte, ali i podučava naslijede staroga svijeta u vidu suvremenih istraživača i otvorenosti samih studija za nebijelce, uključujući Afroamerikance, ali i znanstvenike u Latinskoj Americi, Africi (svakako sugeriram istraživače/ice iz Gane i JAR), Dalekome istoku (kineski doprinosi kao i japanski, korejski u izučavanju Mediterana) gdje su antički svjetovi udaljeni i minimalno doticani (Azija) ili

nimalo u svom povijesnom vremenu (Srednja i Južna Amerika). Upravo je Srednja i Južna Amerika značajna jer su antički studiji i antika dio njihove baštine podjednako kao i euroazijske (npr. Orfej je silno značajan kao pop kulturni fenomen i jedan od najpoznatijih filmova u Brazilu) što svakako oduzima ekskluzivitet zemljama Mediterana na samopromidžbu kroz antiku, a i značajno je vidjeti kakve su recepcije antike u tim zemljama. To uvjetuje način shvaćanja svjetske, globalne i globalizacijske povijesti kao i metode istraživanja te pozicioniranja unutar kurikuluma.

Uvjeren sam da se kroz razumijevanje pojedinih procesa i fenomena u Kini, Indiji, Perziji ili među majanskim i egipatskim političkim zajednicama mogu bolje, jasnije i otvorenije razumjeti povijesni procesi koji su uvjetovali i oblikovali Mediteran. Istovjetna je situacija i obratno. Zato zagovaram i podržavam ideju globalne antike kao izučavanja starovjekovnih svjetova u svojoj množini i punini neovisno odabiremo li globalni, svjetski ili globalizacijski pristup.

Zaključak

Sumirajući i zaključujući ovaj uvodni tekst, želim ponovno naglasiti važnost i mogućnosti proučavanja antike na globalnoj i svjetskoj razini. Te su mogućnosti veoma raznolike i kreću se, ako se poslužimo terminima Mirjane Gross, od teorijsko-metodoloških korijena, interdisciplinarnih postignuća do suvremenih historiografskih traganja. Posebno je potonje važno jer su specijalisti za globalnu antiku obrazovani u različitim zemljama, sveučilištima i studijskim grupama. Takvom heterogenošću širimo ideje i vidike na vlastitome istraživanju. Sjećam se izlaganja profesora Waltera Scheidela na godišnjoj konferenciji Asocijacije antičkih povjesničara 2020. na temu globalne antike koji je naveo važnost čitanja drugih i drugačijih radova od onih tema kojima se bavimo pa ćemo čitanjem nekoga djela o srednjovjekovnoj ili suvremenoj povijesti ili članka o indijskoj arheologiji ili knjige o Astecima proširiti svoje ideje, spektar pisanja i testirati zaključke. Na sličnim je tragovima moj mentor Ning Qiang radio sa mnom tijekom pisanja doktorske disertacije kad sam provodio dosta vremena čitajući radove iz ranovjekovne kineske ili britanske povijesti kako bih bolje razvio svoju tezu i razumio Qin i Han Kinu te Rimsko Carstvo.

Zato očekujem porast globalno antičkih istraživanja i sve veći broj istraživačica i istraživača. Siguran sam da to može dati zamaha svim antičkim studijama (i regionalnima i svjetskima i globalnima). Time naše lokalno, regionalno i mikrohistorijsko istraživanje postaje dio svjetskih procesa i globalnih problema, gibanja, struktura, mentaliteta i institucija. Zato je važno vidjeti i šire i dublje kako bismo dobili kontekst u punini.

Napomena o budućim tekstovima

Na samome kraju prvoga dijela feljtona želio bih naglasiti da sam namjerno stavio u naslov 一 odnosno kinesku znak za brojku jedan i u narednim ću tekstovima koristiti rimske, arapsko-indijske, devangrijske, etiopske (ge'ez), mongolske, malajske, mjanmarske, tajlandske i druge simbole i znakove za brojke kao nazive mojih tekstova. Cilj je dekolonizirati pristup i pokazati raznolikost unutar globalnoga svijeta. Čini mi se da je nama kao arheolozima i povjesničarima iznimno važno omogućiti da se različiti glasovi, a time i različite perspektive čuju.

U narednim ću brojevima pisati o historiografiji globalne antike, najvažnijim mjestima i istraživačima koji se bave tom temom, potom o metodologiji pristupa uključujući komparativne metode, isprepletenu povijest (entangled history) i studije slučaja, zatim o interdisciplinarnome pristupu, odnosno o globalnoantičkim temama iz povijesne, politološke, sociološke, arheološke, antropološke, filološke i umjetničke perspektive te transdisciplinarnome pristupu koji uključuje premeženost tehničkih, prirodnih, agronomskih, biomedicinskih i društvenih znanosti u analizama antičkih problema kao i primjeni novijih teorijskih okvira i poddisciplina kao što su ekohumanistika, digitalna humanistika, teorija afekata i povijest emocija, rodni i ženski studiji, dječji studiji, mirovni studiji i nova vojna povijest, istraživanja marginaliziranih skupina i osoba s invaliditetom. Drugi će tekst biti posvećen pitanju kako i gdje postati globalni antičar pa ću dati pregled institucija, studijskih programa i projekata. Konačna brojka objavljenih eseja bit će uvjetovana i ritmom izlaženja časopisa, mojim drugim obvezama kao i potrebama hrvatske publike za takvim temama.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Đurđević, G. (2022). Globalna antika: Termini, pojmovi i uvod. *Poučavanje povijesti*, I(1), 63–67.